

**С.Д.АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТІ**

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ С.Д.АСФЕНДИЯРОВА**

ТБ – ҒАСЫР ІНДЕТІ

ЖОСПАР

- ЖҚТБ/АҚТҚ шығу тарихы
- ЖҚТБ/АҚТҚ туралы
- Жұғу жолдары
- АҚТБ жұқпау жолдары
- АҚТҚ-инфицирленген адамдар өзін сезінуі
- ЖҚТБ байқалуы
- ЖҚТБ қауіпі
- Статистика
- Профилактика

ЖҚТБ/АҚТБ ШЫҒУ ТАРИХЫ

- ЖҚТБ алғаш рет 1981 жылы АҚШ – та тарай бастады, әсіресе ауруларды бақылау орталығы гомосексуалистер арасында ерекше инфекция санының көбеюін туғызды. Осы уақытқа дейін бұл инфекция тек қана қорғау механизмдері онкоауруларымен зақымдалған немесе иммундық жүйені әлсірететін дәрілерді ішетін адамдарға ғана кездесетін.
- Жаңа ауруды негізгі себебі иммундық жүйенің бұзылуы және жетпеуі екені, бұл жетіспеушілік вирус арқылы шақырылған, кейін бұл вирус АҚТҚ (адамның қорғаныш тапшылық қоздырғышы) деп аталды. Вирус 1983 жылы ашылды.
- Бәлкім, АҚТҚ ғасырлар бойы қауіпсіз түрде өмір сүріп, тек жаңа қазіргі уақытта агрессивті жағдайға көшкен болар. ЖҚТБ- ні зерттеу әлі күнге дейін жалғасуда.
- ЖҚТБ мәселелері әлі де бірнеше онжылдыққа дейін әлемде сақталады, тіпті оған керек вакцина немесе емдеу жолы табылсада, АҚТҚ инфекциясын одан ары таратудан аулақ болу үшін жекеленген, қоғамдық, мемлекеттік және халықаралық дәрежеде бірқатар шаралар қолданылады.

ЖҚТБ/АҚТҚ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

- ◎ **ЖҚТБ – ЖҰҚТЫРЫЛҒАН ҚОРҒАНЫШ ТАПШЫЛЫҒЫНЫҢ БЕЛГІСІ**
- ◎ **АҚТҚ – АДАМНЫҢ ҚОРҒАНЫШ ТАПШЫЛЫҒЫНЫҢ ҚОЗДЫРҒЫШЫ**
- ◎ АҚТҚ дегеніміз – ЖҚТБ ауруын шақыратын адамның иммунды тапшылық вирусы.
- ◎ АҚТҚ – қарапайым микроскоп көмегімен көрінбейтін өте ұсақ вирус болып табылады.
- ◎ Бұл вирустың адам ағзасына енуі оның инфекциялық аурулардан қорғап тұратын иммундық жүйесінің әлсіреуіне немесе жоюына әкеліп соғады.

ЖҰҒУ ЖОЛДАРЫ

- АҚТБ су, тамақ немесе ауа арқылы таралмайды. Оның жұғуының үш жолы бар:
- Жыныстық жол;
- Парентеральды жол;
- перинатальды жол.

ЖЫНЫСТЫҚ ЖОЛ АРҚЫЛЫ БЕРІЛУІ

- Жыныстық қарым – қатынас кезінде, қынаптан сперма немесе сұйықтық бөліну арқылы. Бұл АҚТҚ инфекциясының қоғамда таралуының негізгі жолы.
- Негізінде жастар АҚТҚ – мен зақымдалған адамдардан жыныстық қатынас арқылы жұқтырады.

ПАРЕНТЕРАЛЬДЫ ЖОЛ

- Тері қабаты бүтіндігінің үшкір құралмен бұзылуы, егер де құралда АҚТҚ – мен зақымдалған адамның қаны болса. Бұл инені, шприцті, бритваны және басқа дәрігерлік құралдары қолданғаннан болуы мүмкін. Бұл нашақорлар үшін зақымданудың басты жолы және есірткіні бір рет болсын «кір» зақымдалған шприцпен тамыр арқылы қолданған жағдайда. Сол сияқты нашақорлар тәртіпсіз жыныстық қарым –қатынас жасап, ал нашақор қыздар есірткіні алу үшін жезөкшелік өмір кешеді.
- Одан басқа нашақорлар мүшеқапқа теріс қарайды, сондықтан ЖҚТБ –мен зақымдану мүмкіндігі күшейеді. Осының барлығы АҚТҚ –нің басқа да адамдарға жұғу қаупін төндіреді.

ПЕРИНАТАЛЬДЫ ЖОЛ

- Жатыр арқылы туғанша, босанар кезде, ананың сүті арқылы.
- Негізінен жүкті әйел инъекция арқылы есірткіні қолдану арқылы АҚТҚ – мен зақымданады, кейде жыныстық қарым – қатынаста. АҚТҚ – мен зақымданған ананың баласына жұқтыру қауіпі 50% құрайды.

АҚТБ ҚАЙ КЕЗДЕ ЖҰҚПАЙДЫ?

- Қол алысу • жөтелу, түшкіру • бассейнге, саунаға, қоғамдық дәретханаға бару арқылы;
- Жәндік шағу арқылы;
- Сүю арқылы;
- Ыдыстар, киім арқылы;
- Үй жануарларымен қатынас арқылы;
- Азық-түлік арқылы берілмейді

АҚТҚ-ИНФИЦИРЛЕНГЕН АДАМДАР ӨЗІН ҚАЛАЙ СЕЗІНЕДІ?

- ⊙ - көбі өзін сау сезінеді;
- ⊙ - жақсы тамақтанады, жұмыс істей алады;
- ⊙ - ешқандай аурудың белгілері байқалмайды;
- ⊙ - АҚТҚ –нің бар екенін білмеуі де мүмкін;
- ⊙ - мүмкін жөтеледі және қатты терлейді;

Зақымдалғаннан ЖҚТБ – ге дейін кезең мүмкін 6 – айдан 10 жылға дейін созылуы мүмкін. Осы кезең аралығында адамдар ешқандай ауру белгілері білінбейді. Осы уақытта лимфа түйіншіктерінің ісінуі мүмкін, ал басқа белгі болмайды. Одан кейін оларда түнгі терлеу пайда болуы мүмкін. Сосын ЖҚТБ оларда түгелдей білінгенше, көп жыл өтеді.

ЖҚТБ БАЙҚАЛУЫ

- ЖҚТБ-мен ауыратын науқастардың 80%-ында ауыздың шырышты қабатының кандидозы байқалады. 60% науқастарда өкпе қабынуы ауыр формасында байқалады. Ал 10% науқастарда бүйрек зақымдалады. Сонымен қатар, ісіктер, дерматологиялық және инфекциянда аурулар даму қаупі өте жоғары.

НЕГЕ ЖҚТБ ҚАУІШТІ?

- ⊙ - вакцина жоқ;
- ⊙ - дәрі жоқ;
- ⊙ - онымен кез келген зақымданады;
- ⊙ - ЖҚТБ –мен ауырғандардың түгел дерлігі өледі.
- ⊙ - АҚТҚ –дан қорғайтын вакцина әлі жоқ.
Дегенмен, бүкіл әлемде зерттеу жүргізіліп жатыр, бірақ та ондай вакцина жуыр арадағы он жылдықта болады деп айту қиын.

СТАТИСТИКА

- Дүние жүзі бойынша жұқтырылған жер Африка болып табылады. Мұнда АҚТБ жұқтырылған адам 67%-ын құрайды, сонымен қатар барлық жұқтырылғандардың ішінде балалар 91% құрайды.
- Қазақстанда да бұл мәселе бей жай қалған емес. АҚТБ таралу көрсеткіші республика көлемінде әр жыл сайын 20%-ға ұлғаюда.
- Негізінен ресми ақпараттарға сүйенсек, соңғы мәліметтер бойынша АҚТБ-мен жұқтырылғандар Қазақстанның әр облысында тіркелген. Өкінішке орай, алдыңғы орында Қарағанды, Павлодар, Оңтүстік Қазақстан, Қостанай, сонымен қатар Алматы облыстары болып табылады.

ПРОФИЛАКТИКА

- ⊙ - ешқашанда есірткіні қолданбау керек;
- ⊙ - кешкілік уақыт танымайтын адамдармен бір компанияда болмауға тырысу;
- ⊙ - ішімдікті ішпеу;
- ⊙ - нәсіпқұмарлыққа салынбау, өтірік әсерге берілмеу, себебі сен әлі жыныстық қарым – қатынасқа дайын емессің және жыныстық даму кезеңінде тұрсың;
- ⊙ - өзің танымайтын адамдардан сыйлық және ақша алмау;
- ⊙ - есірткі қолданатын компания балаларымен жақын болмау.

ЕСІНДЕ САҚТА

Сендердің достарын, ағаларың немесе апаларың, әке – шешелерің және мұғалімдерің ЖҚТБ туралы барлық факторларды білмейтін шығар. Сондықтан өзіңіз сол туралы не білетініңізден бөлісіңіз.

Бізге ЖҚТБ туралы сөйлесу оның қандай ауру екенін және оған салмақты қарауға көмектеседі. Тура мәлімет біздің өмірімізді сақтауы мүмкін.

Есте сақтаңыз: бұл сіздің өміріңіз және таңдауыңыз. Сендер ЖҚТБ туралы білуіңіз қажет.

Егер сенің досың ЖҚТБ – пен ауырса?

Егер сіздің болашақ досыңыз ЖҚТБ ауруымен ауырса, сіз ауруды жұқтыруға мүлделі емессіз.

Есте сақтаңыз: ЖҚТБ инфекциясы қандай жағдайда жұқпайды. Егер жыныстық қатынас болмаса, сондықтан ауруды жұқтырмайсыз. Ауру адаммен мектепке, бикешіне барғанда немесе спорттық жарыстарға қатысқанда жұқпайды. Сіз қолынан ұстасаңыз немесе құшақтасаңыз да ауру жұқпайды.

Мен көмектесу үшін тағы не істей аламын?

Вич инфекциясы немесе ЖҚТБ туралы мәліметтермен көбірек таныс. Не білетіңізді қолданып, өз - өзіңізді сақтаңыз. ЖҚТБ немесе АҚТҚ туралы ата – анаңызды және достарыңызға білуге көмектесіңіз. ЖҚТБ туралы мектепте барлық пәндерде сөйлесіп қоймай, жылына бірнеше рет еске түсіріп отырыңыз.

ЖҚТБ ауруымен ауратын адамдарға өз көмегіңізді беріңіз. Егер сіз оларға дос болсаңыз, ауруға шалдықпайсыз. Өз еркіңізбен Қызыл Жартай орталығына немесе ЖҚТБ орталығына барып, қандай көмек көрсете алатыңызды білуіңізге болады.

ЖҚТБ-ҒА ЖОЛ ЖОҚ!!!

Назар
аударғаныңызға
рахмет..

